

Nr 64

Utlåtande i anledning av proposition om offentliga styrelseledamöter i affärsbankerna jämte motioner.

I en den 27 maj 1970 dagtecknad proposition, nr 141, har Kungl. Maj:t under åberopande av propositionen bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden och lagrådets protokoll föreslagit riksdagen att antaga ett vid propositionen fogat förslag till lag om ändring i lagen (1955:183) om bankrörelse.

I anledning av propositionen har väckts vissa motioner, vilka redovisas nedan (s. 4).

Propositionen

I propositionen föreslås att Kungl. Maj:t får möjlighet att tillsätta offentliga styrelseledamöter i affärsbankerna. Antalet sådana ledamöter skall begränsas till högst tre i varje bank. Vidare föreslås att en offentlig styrelseledamot i varje bank skall ha rätt att delta i beredning på direktionnivå av ärenden som senare skall avgöras av bankens styrelse. Lagstiftningen i ämnet föreslås träda i kraft den 1 januari 1971.

Lagförslaget har följande lydelse:

Förslag

till

Lag

om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1955: 183) om bankrörelse dels att 5, 71—73 och 159 §§ skall ha nedan angivna lydelse, dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 74 a §, av nedan angivna lydelse.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

5 §.

Bolagsordning för — — — — — vara vidtagna.
Antalet styrelseledamöter, — — — — — antalet angives.

Bestämmelserna i denna paragraf om styrelseledamot gälla ej ledamot som enligt 71 § utses av Konungen.

71 §.¹

För bankaktiebolag skall finnas en styrelse bestående av minst fem och högst aderton ledamöter.

För bankaktiebolag skall finnas en styrelse bestående av minst fem och högst *tjugoen* ledamöter. *Konungen äger utse högst tre ledamöter i styrelsen (offentliga styrelseledamöter) med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bankens verksamhet. Övriga styrelseledamöter till ett antal av högst aderton väljas å bolagsstämman; dock må enligt bestämmelser, som intagits i bolagsordningen, en eller flera av dessa ledamöter kunna tillsättas i annan ordning.*

Styrelsen skall — — — — — är stadgat.

72 §.

Styrelseledamöterna skola — — — — — svenska medborgare.
Av styrelseledamöterna — — — — — i banken.

Vid beräkningen av det högsta antal styrelseledamöter som enligt andra stycket få vara befattningshavare i banken skall hänsyn ej tagas till offentlig styrelseledamot.

¹ Senaste lydelse 1968: 601.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

73 §.

Styrelsen väljes å bolagsstämma; dock må enligt bestämmelse, som intagits i bolagsordningen, en eller flera av ledamöterna kunna tillsättas i annan ordning.

Styrelseledamot skall utses för tid intill dess ordinarie *stämma* hållits och må icke utses för längre tid än till och med den stämma som skall äga rum under tredje räkenskapsåret efter valet. Ändå att den tid, för vilken styrelseledamot blivit utsedd, ej gått till ända, må han skiljas från uppdraget genom beslut av den som utsett honom. Styrelseledamot äger ock rätt att avgå före utgången av nämnda tid. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen, så ock, där styrelseledamot ej är vald å bolagsstämma, hos den som tillsatt honom.

Styrelseledamot skall utses för tid intill dess ordinarie *bolagsstämma* hållits och må icke utses för längre tid än till och med den stämma som skall äga rum under tredje räkenskapsåret efter valet. Ändå att den tid, för vilken styrelseledamot blivit utsedd, ej gått till ända, må han skiljas från uppdraget genom beslut av den som utsett honom. Styrelseledamot äger ock rätt att avgå före utgången av nämnda tid. Anmälan om avgång skall göras hos styrelsen, så ock, där styrelseledamot ej är vald å bolagsstämma, hos den som tillsatt honom.

Om styrelseledamot, — — — — — — — understiger fem.

74 a §.

Offentlig styrelseledamot eller, om flera sådana ledamöter utses, den som Konungen förordnar, äger närvara och deltaga i överläggningarna när ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förberedes av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i banken.

Konungen äger, om särskilda skäl föranleda det, förordna att uppdrag enligt 74 § andra stycket, som avser flera personer, skall omfatta jämväl offentlig styrelseledamot.

159 §.¹

Till bestridande — — — — — — — av Konungen.

Det åligger bankbolag jämväl att till revisor, ombud eller likvidationsrevisor, som förordnas enligt 149 § eller 158 § 1 mom., *utgiva er-*

Det åligger bankbolag jämväl att utgiva ersättning, dels till offentlig styrelseledamot med belopp som Konungen bestämmer, dels till revisor,

¹ Senaste lydelse 1963: 601.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

sättning med belopp som tillsynsmyndigheten bestämmer.

ombud eller likvidationsrevisor, som förordnas enligt 149 § eller 158 § 1 mom., med belopp som tillsynsmyndigheten bestämmer.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1971.

Motionerna

Yrkanden

De föreliggande motionerna är:

1) de likalydande motionerna I: 1274 av herr *Ottosson m. fl.* och II: 1485 av herrar *Magnusson* i Borås och *Björkman*, vari hemställes att riksdagen skall avslå propositionen;

2) de likalydande motionerna I: 1272 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 1482 av herr *Antonsson m. fl.*, vari hemställes att riksdagen vid behandlingen av propositionen skall besluta att den offentliga representationen i affärsbankernas beslutande organ skall begränsas till själva styrelsen och att sålunda den föreslagna nya 74 a § i lagen om bankrörelse skall utgå;

3) de likalydande motionerna I: 1273 av herr *Helén m. fl.* och II: 1484 av herr *Gustafson* i Göteborg *m. fl.*, vari hemställes att utskottet vid behandlingen av propositionen skall vidtaga de ändringar i den föreslagna nya 74 a § i lagen om bankrörelse som föranleds av principen om lika ställning för offentliga styrelseledamöter och de ledamöter som utses av bolagsstämma;

4) motionen II: 1483 av herr *Gustafson* i Göteborg, vari hemställes att riksdagen i samband med behandlingen av propositionen skall besluta om sådana ändringar i lagen om bankrörelse att utrymme bereds för representation i bankernas styrelser av företrädare för de anställdas fackliga organisation, samt att vederbörande utskott skall utarbeta erforderliga författningsändringar.

Motivering

I motionerna I: 1274 och II: 1485 hänvisas till att staten redan nu i betydande grad har insyn i och övar inflytande på bankernas verksamhet genom den reglering som lagen om bankrörelse medför, genom bankinspektionens

insyn, ingripande vid regelbrott, direktivgivning och statistik samt genom riksbankens styrning medelst valutareglering och kreditpolitisk reglering på grundval av lagbestämmelser om emissionskontroll, kassakvoter, likviditetskvoter osv. Samhällets behov av inflytande över och kontroll av affärsbankernas verksamhet är sålunda enligt motionärernas mening väl tillgodosett, och det erfordras inga offentliga styrelseledamöter för att ge staten insyn i bankerna eller för att förmå bankerna att fullgöra de ekonomisk-politiska uppgifter som åläggs dem. De föreslagna nya lagreglerna kan, anser motionärerna, tolkas så att de båda grupperna av styrelseledamöter har skilda mål och olika ansvar, vilket skulle medföra risk för splittring av styrelsens arbete.

I motionerna I: 1272 och II: 1482 konstateras inledningsvis att motionärerna delar den grundsyn som kommer till uttryck i propositionen vid användandet av utgångspunkten för de offentliga styrelseledamöternas arbete. Sålunda understryks att samhället har små möjligheter att öva inflytande på beslut om bankverksamhetens allmänna inriktning på längre sikt och att bevaka att bankerna i sin kreditgivning etc. tar tillräcklig hänsyn till allmänintressena. Motionärerna accepterar alltså systemet med offentliga styrelseledamöter men avvisar en styrning av bankerna genom direkt medverkan från samhällets sida i deras löpande verksamhet. Att en offentlig styrelseledamot ingår i direktion eller motsvarande beredningsorgan anses olämpligt. Kravet på jämställdhet mellan styrelseledamöterna i fråga om ansvars- och sekretessregler betonas. Till sist uttalar motionärerna sympatier för tanken på fördjupad arbetsdemokrati genom bl. a. representation för de anställda i företagsstyrelserna.

Även i motionerna I: 1273 och II: 1484 accepteras förslaget om offentliga styrelseledamöter, varvid som förutsättning anges att dessa får samma ställning, rättigheter och skyldigheter som andra styrelseledamöter. Förslaget om föreskrift i banklagen att offentliga styrelseledamöter skall kunna ingå i eventuella beredningsorgan anses strida mot denna princip och avvisas därför. Även i dessa motioner poängteras att alla styrelseledamöter bör vara jämställda i fråga om ansvars- och sekretessregler.

I motionen II: 1483 återges ett uttalande av Svenska bankmannaförbundets styrelse år 1969, enligt vilket styrelsen beslutat framföra krav på representation för de anställda i bankernas styrelser. I en bank har, meddelas det, förslag i ämnet framförts till ledningen från förbundets organ i banken. Vid diskussioner i ämnet med bankledningarna har hänvisats till svårigheten att inrymma sådan representation inom det maximiantal styrelseledamöter som banklagen anger. Enligt motionärens mening bör detta maximiantal höjas och regeln att högst en styrelseledamot för varje påbörjat femtal

får vara befattningshavare i banken modifieras, så att utrymme skapas för styrelseledamöter företrädande de anställdas fackliga organisation. Någon tvingande lagstiftning om dylik styrelserepresentation åsyftas icke. Avslutningvis konstateras att nuvarande lagstiftning inte torde lägga hinder i vägen för överenskommelse om representation i direktion eller andra organ nedanför styrelsenivån.

Utskottet

Det förslag som framläggs i propositionen går ut på att Kungl. Maj:t skall få möjlighet att i styrelse för privat affärsbank insätta högst tre ledamöter med uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bankens verksamhet. En sådan styrelseledamot i varje berörd bank skall dessutom ha rätt att delta i styrelseärendenas behandling på direktionsnivå. I de motioner som väckts i ärendet förekommer yrkanden dels om avslag på propositionen, dels om vissa begränsningar av förslaget räckvidd, dels slutligen om en lagändring som endast indirekt har samband med frågan om offentliga styrelseledamöter.

Lagförslaget har utarbetats inom Kungl. Maj:ts kansli, och ärendets beredning har inte innefattat sedvanligt remissförfarande. Svenska bankföreningen har framfört synpunkter på lagförslaget först i en skrivelse till chefen för finansdepartementet med anledning av lagrådsremissen, sedan i en skrivelse till utskottet inför ärendets riksdagsbehandling. Innehållet i de båda skrivelserna, vilka återges som bilagor till detta utlåtande, berörs delvis i det följande.

Två väsentliga omständigheter anges av departementschefen som skäl för att staten bör bli representerad i affärsbankernas styrelser. Den ena är att bankerna fullgör uppgifter som exekutiva organ för statens politik, bl. a. genom medverkan i valutaregleringen och i kontrollen av obligationsemissioner samt genom särskilt reglerad kreditgivning till bostadsbyggandet. Den andra är att de i allt högre grad påverkar den näringspolitiska utvecklingen genom de återverkningar på sysselsättning, produktion, struktur- och branschutveckling samt regionala förhållanden som deras beslut i kreditfrågor får. Staten kan påverka affärsbankernas verksamhet genom riksbankens penningpolitiska åtgärder och bankinspektionens tillsyn, men dess möjligheter härvidlag är begränsade. Utskottet instämmer i departementschefens uppfattning att den speciella ställning som affärsbankerna intar i det ekonomiska livet gör det angeläget att ytterligare en form för samhällsinflytande på deras verksamhet skapas. Från denna utgångspunkt ansluter sig utskottet till förslaget att offentliga styrelseledamöter skall ingå i affärsbankernas styrelser. Av vad nu sagts följer att utskottet avstyrker motionerna I: 1274 och II: 1485.

Sättet för de offentliga styrelseledamöternas medverkan måste, som departementschefen framhåller, kunna varieras bl. a. med hänsyn till bankernas olika organisation. Speciella problem erbjuder Skandinaviska banken genom sin organisation med tre centralkontor som har var sin styrelse. Den statliga styrelserepresentationen bör, såsom förordas i propositionen, i denna bank avse ej endast bankens centrala styrelse utan även styrelserna vid centralkontoren. En formell förutsättning härför är det föreslagna stadgandet i 74 a § andra stycket, vilket stadgande alltså inte bör utgå, såsom följden skulle bli om yrkandet i motionerna I: 1272 och II: 1482 bifalls i oförändrat skick.

Vissa frågor rörande de offentliga styrelseledamöternas ställning i förhållande till övriga styrelseledamöter och de ansvars- och sekretessregler som skall gälla för dem berörs dels i Bankföreningens skrivelser, dels i motionerna I: 1272 och II: 1482 samt I: 1273 och II: 1484. Bankföreningen anger i sin första skrivelse som angeläget, att alla styrelseledamöterna ser som sin uppgift att verka för att bankerna under beaktande av samhällets skilda intressen skall förbli effektiva instrument för näringslivets fortsatta utveckling och internationella konkurrenskraft. Denna synpunkt återkommer i föreningens andra skrivelse och får där motivera ett önskemål att i lagtexten inte skall inlagas regeln att de offentliga styrelseledamöterna skall ha till "uppgift att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bankens verksamhet". I samma skrivelse behandlar föreningen ingående frågan om vilka sekretess- och lojalitetskrav som skall ställas på de offentliga styrelseledamöterna. Därvid uttrycks oro för att propositionens framställning av hithörande frågor kan tas till intäkt för ett system enligt vilket dessa ledamöter medverkar till "en kunskapsöverföring till staten såsom konkurrent innebärande skada för banken". I de nyssnämnda motionerna understryks mera allmänt att banklagens regler om ansvar och sekretess måste gälla i lika mån för alla styrelseledamöter.

Med anledning av Bankföreningens här refererade farhågor vill utskottet understryka att statens kontrollerande och styrande ingripanden i näringslivet givetvis inte betingas och inte får betingas av de intressen staten har som huvudman för de statliga företagen. Bankföreningen har utgått från departementschefens uttalande att sekretessbestämmelsen i 192 § banklagen inte torde kunna "tolkas så att offentlig ledamot skulle vara förhindrad att, utan angivande av enskilda kunders förhållanden, delge Kungl. Maj:t synpunkter och erfarenheter beträffande sitt uppdrag som samhällsrepresentant i bankstyrelsen". Utskottet finner det angeläget att understryka att detta uttalande självfallet inte innebär att de offentliga styrelseledamöterna avses bedriva någon rapportering som skulle kunna komma i konflikt med de krav som ledamotskap i en bankstyrelse medför. Utskottet finner det klart att departementschefen med de citerade orden blott velat peka på det rimliga i att den som förordnas att vara offentlig styrelseledamot i en affärs-

bank kan med uppdragsgivaren utbyta synpunkter beträffande de allmänna förutsättningarna för fullgörandet av uppdraget. I motionerna I: 1272 och II: 1482, där departementschefens ifrågavarande yttrande uttryckligen godtas, görs en tolkning av detta som enligt utskottets uppfattning är helt korrekt.

Sammanfattningsvis vill utskottet om de offentliga ledamöternas ställning i bankstyrelserna framhålla att de i fråga om fundamentala ansvarsregler och sekrelesskrav måste anses likställda med övriga styrelseledamöter och att uppgiften att särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bankens verksamhet bör låta sig väl förenas med strävan att verka för bankens utveckling och framgång. Att det allmänna syftet med institutionen offentliga styrelseledamöter anges i lagtexten på föreslaget sätt är enligt utskottets mening väl motiverat och icke stridande mot Bankföreningens ovan återgivna deklARATION beträffande vad som är varje styrelseledamöts uppgift.

Offentlig representation i affärsbankernas styrelser godtas, såsom ovan framhållits, i motionerna I: 1272 och II: 1482 samt I: 1273 och II: 1484. Däremot avvisas i dessa propositionens förslag att en offentlig styrelseledamot i varje bank skall ha rätt att deltaga när styrelseärendena, såsom allmän praxis är, före styrelsens sammanträden bereds av en grupp bestående av tjänstemän i banken och i vissa fall också styrelseledamöter. I de båda sistnämnda motionerna sägs att offentliga styrelseledamöter liksom andra bör kunna ingå i direktionsorgan men att föreskrift härom inte bör ges i lag. I de förstnämnda motionerna betecknas det föreslagna arrangemanget direkt som olämpligt och hävdas att ärenden som har verkningar under lång tid eller återverkningar på allmänna samhällsförhållanden nästan alltid fattas av styrelsen i dess helhet. I Bankföreningens skrivelse till utskottet begärs att den föreslagna regeln skall modifieras av praktiska och organisatoriska skäl.

Till skillnad från motionärerna finner utskottet det angeläget att en offentlig styrelseledamot i varje bank får, såsom departementschefen föreslår, deltaga i beredningen av styrelseärenden på direktionsnivå. Vad som är bekant om styrelsearbetet i affärsbankerna torde ge tillräckligt underlag för slutsatsen att en sådan möjlighet erfordras om syftet med den offentliga styrelserepresentationen skall kunna förverkligas fullt ut. Framhållas må att de av bolagsstämman valda styrelseledamöterna regelmässigt är representerade på direktionsnivå genom verkställande direktören, som undantagslöst — ibland jämte ytterligare någon ledande befattningshavare i banken — ingår i styrelsen. Att organisatoriska förändringar av beredningsarbetet inte skall framtvingas är klart utsagt i propositionen.

Syftet med motionen II: 1483 är att jämna vägen för införande av representation för de anställda i bankernas styrelser. Krav på sådan representation har inom ramen för reformsträvandena på företagsdemokratins område aktualiserats av Svenska bankmannaförbundet. Banklagen förbjuder inte att

kravet förverkligas men lägger hinder i vägen så till vida att den inte medger att mer än en för varje påbörjat femtal av styrelseledamöterna är befattningshavare i banken (72 §). Motionären vill att denna bestämmelse — som är avsedd att begränsa personalunionen mellan styrelsen och direktionen — skall ändras så att den inte avser bankanställda som i styrelsen är företrädare för de anställda. För att utrymme skall beredas för sådana företrädare vill motionären vidare att det i banklagen (71 §) angivna maximiantalet styrelseledamöter skall höjas. Exklusive de föreslagna offentliga styrelseledamöterna är detta antal aderton.

Utskottet har förståelse för motionärens önskemål men finner det inte lämpligt att här ta upp frågan om en sådan ändring av banklagen som motionären föreslår. Ändringen skulle, om än föga vittgående, inte vara helt okomplicerad. Framhållas bör att propositionens förslag om offentliga styrelseledamöter inte direkt påverkar förutsättningarna för en styrelserepresentation för de anställda, eftersom beräkningsgrunderna i fråga om övriga styrelseledamöter förblir oförändrade. Motionärens förslag synes därför ha samband med ämnet för propositionen främst så till vida att det avser ändring i delvis samma lagparagrafer som i denna föreslås ändrade. Sakfrågan huruvida banklagen bör ändras för att de anställdas möjligheter att vinna styrelserepresentation skall öka bör enligt utskottets mening ses i ett större sammanhang, och en eventuell lagändring bör genomföras efter beredning i reguljär ordning.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

att riksdagen med avslag på

- a) motionerna I: 1274 och II: 1485,
- b) motionerna I: 1272 och II: 1482,
- c) motionerna I: 1273 och II: 1484,
- d) motionen II: 1483

antar det vid propositionen nr 141 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse.

Stockholm den 17 november 1970

På bankoutskottets vägnar:

C. G. REGNÉLL

—————
Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Ståhle (s), Åke Larsson (s), Palm (s)*, Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp), Lundin (s), Annerås (fp) och Brundin (m);

från a n d r a kammaren: herrar Regnéll (m), Hagnell (s)*, Franzén i Motala (s), Bengtsson i Landskrona (s)*, Börjesson i Glömminge (cp), Rask (s), Stridsman (cp) och Hyltander (fp).

* Ej närvarande vid justeringen.

—————

Reservationer

1) av herrar Åkerlund (m), Nils Theodor Larsson (cp), Brundin (m) och Regnéll (m), vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

”Det förslag som — — — (= utskottet, s. 6) — — — i det följande.

Två omständigheter anförs av departementschefen som argument för uppfattningen att staten bör bli representerad i affärsbankernas styrelser. Den ena är att bankerna fullgör uppgifter som exekutiva organ för statens politik, bl. a. genom medverkan i valutaregleringen och i kontrollen av obligationsemissioner samt genom särskilt reglerad kreditgivning till bostadsbyggandet. Den andra är att de i hög grad påverkar den näringspolitiska utvecklingen genom de återverkningar på sysselsättning, produktion, struktur- och branschutveckling samt regionala förhållanden som deras beslut i kreditfrågor får.

Mot den beskrivning av affärsbankernas roll som departementschefen sålunda givit har utskottet inget väsentligt att invända. Utskottets slutsats blir emellertid inte densamma som departementschefens. Statens behov av insyn i och inflytande på affärsbankernas verksamhet är enligt utskottets mening redan väl tillgodosett.

Bankinspektionen har långtgående befogenheter i fråga om övervakning av förhållanden som är av betydelse för en sund utveckling av bankverksamheten. Alla de upplysningar om denna som inspektionen begär är bankerna skyldiga att lämna. När det gäller att komma till rätta med eventuella missförhållanden inom bankerna har inspektionen, som departementschefen också framhåller, åtskilliga korrektiv till sitt förfogande.

Vidsträckta befogenheter att styra bankernas verksamhet på ett för den ekonomiska politiken lämpligt sätt har tillförsäkrats riksbanken. Om dess kreditpolitiska åtgärder gäller att de inte bara i stort påverkar omfattningen och inriktningen av bankernas placeringar utan också får ett betydande inflytande på de individuella ärendenas behandling.

Även bortsett från bankinspektionens och riksbankens insyn och inflytande påverkas bankerna i sin verksamhet av samhällets krav. Som Bankföreningen framhållit i sin skrivelse till chefen för finansdepartementet följer av bankernas mångsidiga integration i svenskt näringsliv och samhälle att de över huvud taget icke kan driva sin rörelse utan att det allmännas långsiktiga intressen beaktas. Det kan inte på sakliga grunder hävdas att det erfordras offentliga styrelseledamöter för att tillgodose detta syfte.

Till vad utskottet här anfört bör läggas att tillkomsten av en särskild kategori offentliga styrelseledamöter skulle medföra risk för splittring i bankstyrelsernas arbete till följd av skillnader i målinriktning och ansvar mellan de olika kategoriernas företrädare. Bankföreningen har i sin skrivel-

se till utskottet pekat på en rad problem i detta sammanhang. De offentliga styrelseledamöternas särställning accentueras av förslaget att i varje bank en av dem skall vara tillförsäkrad att också få delta i arbetet på direktionens nivå.

På de grunder som här angivits avstyrker utskottet propositionens förslag, även i en enligt motionerna I: 1272 och II: 1482 eller motionerna I: 1273 och II: 1484 modifierad form.

Syftet med motionen — — — (= utskottet, s. 8 f.) — — — i reguljär ordning.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

- att riksdagen med bifall till motionerna I: 1274 och II: 1485 samt med avslag på
- a) motionerna I: 1272 och II: 1482,
 - b) motionerna I: 1273 och II: 1484,
 - c) motionen II: 1483
- avslår propositionen nr 141.”

2) av herrar *Annerås* (fp), *Börjesson* i Glömminge (cp), *Stridsman* (cp) och *Hyllander* (fp), vilka ansett att utskottets yttrande och hemställan bort ha följande lydelse:

”Det förslag som — — — (= utskottet, s. 6—8) — — — varje styrelseledamots uppgift.

Offentlig representation i affärsbankernas styrelser godtas, såsom ovan framhållits, i motionerna I: 1272 och II: 1482 samt I: 1273 och II: 1484. Däremot avvisas i dessa propositionens förslag att en offentlig styrelseledamot i varje bank skall ha speciell rätt att också deltaga i styrelseärendenas behandling på direktionens nivå. Utskottet delar motionärernas uppfattning i detta hänseende. När utskottet godtagit den föreslagna styrelserepresentationen har en förutsättning varit att alla styrelseledamöter skulle få samma ställning, rättigheter och skyldigheter. Förslaget om speciell rätt till medverkan på direktionens nivå är inte förenligt med denna grundsats. I den mån en bank tillämpar en organisation som innebär att styrelseledamöter deltar i beredningsorgan av olika slag skall givetvis även offentliga styrelseledamöter kunna komma i fråga, men de bör inte intaga någon särställning härvidlag. Den lagstadgade offentliga representationen bör begränsas till de organ inom bankerna som normalt fattar de avgörande besluten i frågor av stor räckvidd och av principiell betydelse. Som motionärerna påpekar är det nästan alltid styrelsen i dess helhet som är beslutsinstans i sådana frågor.

Syftet med motionen — — — (= utskottet, s. 8 f.) — — — i reguljär ordning.

Åberopande vad här anförts hemställer utskottet

- att riksdagen i anledning av
- a) motionerna I: 1272 och II: 1482,

b) motionerna I: 1273 och II: 1484

och med avslag på

a) motionerna I: 1274 och II: 1485,

b) motionen II: 1483

för sin del antar det vid propositionen nr 141 fogade förslaget till lag om ändring i lagen (1955: 183) om bankrörelse med den lydelse av 74 a § som framgår av vad som i *bilaga 1* till detta utlåtande betecknas som *utskottets förslag*.”

Bilaga 1
(avser reservation 2)

74 a § lagen (1955:183) om bankrörelse

(Kungl. Maj:ts förslag)

(Utskottets förslag)

74 a §.

Offentlig styrelseledamot eller, om flera sådana ledamöter utses, den som Konungen förordnar, äger närvara och delta i överläggningarna när ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förberedes av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i banken.

Konungen äger, om särskilda skäl föranleda det, förordna att uppdrag enligt 74 § andra stycket, som avser flera personer, skall omfatta jämväl offentlig styrelseledamot.

Konungen äger, om särskilda skäl föranleda det, förordna att uppdrag enligt 74 § andra stycket, som avser flera personer, skall omfatta jämväl offentlig styrelseledamot.

Till Statsrådet och Chefen för Finansdepartementet

Kungl. Maj:t har till lagrådet för yttrande remitterat förslag till ändringar i lagen om bankrörelse av innebörd att offentliga styrelseledamöter skall ingå i flertalet affärsbankers styrelse. Med anledning av innehållet i lagrådsremissen får Svenska Bankföreningen anföra.

Regeringen tillkännagav redan på hösten 1969 sin avsikt att förelägga riksdagen förslag om offentliga styrelseledamöter i affärsbankernas styrelser. Ingen kontakt hade dessförinnan tagits med företrädare för de berörda bankerna. Ärendet har inte beretts genom sedvanligt remissförfarande och inte heller på annat sätt har Bankföreningen haft tillfälle att framföra sina synpunkter på det framlagda förslaget. Bankerna anser angeläget, även ur samhällets synpunkt, att principiella och betydelsefulla ändringar i banklagstiftningen inte genomföres utan en allsidig utredning, som i förevarande fall måste innefatta möjlighet för de banker som berörs av förslaget att tillföra ärendet sina synpunkter och erfarenheter.

Utifrån sin erfarenhet av samarbetet mellan staten och bankerna måste dessa konstatera, att den argumentering, som i lagrådsremissen leder fram till förslaget om offentliga styrelseledamöter, bygger på en undervärdering av statens nuvarande insyn i och inflytande på bankernas verksamhet.

Behovet av offentliga styrelseledamöter i bankerna måste bedömas mot bakgrunden av de former, som redan finns för statlig insyn i bankernas verksamhet och för staten att påverka bankernas handlande. Lagen om bankrörelse reglerar ingående bankernas verksamhet. Genom Bankinspektionen har det allmänna vidare tillförsäkrats en fullständig insyn i varje banks förhållanden. Inspektionen har, såsom erfarenheten visar, fullgoda möjligheter att ingripa mot en bank, som ej iakttar reglerna för bankverksamheten.

Riksbanken har genom valutaregleringen samt lagbestämmelserna om likviditetskvoter, kassakvoter, placeringskvoter, räntereglering och emissionskontroll tillförsäkrats vidsträckt möjligheter att inlemma bankernas verksamhet i den allmänna penning- och kreditpolitiken. Det har icke gjorts gällande, att Riksbankens befogenheter i dessa hänseenden varit otillräckliga.

Såsom ägare till ett flertal bankinstitut erhåller staten en omfattande insyn i bankväsendets förhållanden och kan påverka kreditlivets villkor.

Emellertid anges i lagrådsremissen, att staten har små möjligheter att påverka bankernas beslut i individuella ärenden. Beträffande Bankinspektionen uttalas, att dess tillsyn kommit att huvudsakligen koncentreras till en granskning av den del av bankernas verksamhet, som har direkt samband med deras säkerhet, således väsentligen en efterhandskontroll. Till detta må genmälas, att Bankinspektionen icke begränsat sig till en efterhandskontroll. I väsentliga hänseenden har inspektionen gått därutöver. Sålunda har den givit tämligen ingående direktiv för bankernas redovisning och även genom sin offentliga statistik ökat insynen i bankerna. Vidare åstadkommer inspektionen successivt genom olika påpekanden och underhandsdirektiv

till bankerna en utfyllnad av regelsystemet och påverkar bankernas fortsatta handlande. Det skall slutligen icke förglömmas, att Bankinspektionen enligt stadgande i banklagen har att över huvud taga kännedom om sådana förhållanden rörande bankerna, som är av betydelse för en sund utveckling av bankrörelsen. Det finns alltså i dag en mycket vid legal ram för Bankinspektionens verksamhet.

Vad åter angår Riksbanken är det ofrånkomligt, att en så ingripande reglering som dess direktiv till bankerna från tid till annan innebär, måste få ett betydande inflytande även på bankernas beslut i individuella ärenden. Den senaste periodens kreditrestriktioner utgör slående bevis härför.

För att öka möjligheterna att påverka bankernas beslut i de individuella ärendena finns enligt lagrådsremissen skäl att i två hänseenden skapa ytterligare instrument för direkt insyn och medverkan i affärsbankernas beslut och politik. Därvid avses dels bankernas roll såsom mer eller mindre exekutiva organ för statens politik dels bankernas roll i den näringspolitiska utvecklingen.

Beträffande bankernas roll såsom exekutiva organ för statens politik uttalar i remissen:

”Det gäller framför allt bankernas verksamhet inom ramen för valuta-regleringen, kontrollen av obligationsemissioner samt särskilt reglerade kreditområden, främst i bostadsbyggandet.”

Enligt Bankföreningens uppfattning ger redan det nuvarande regelsystemet det allmänna fullgoda möjligheter att påverka bankernas handlande inom de i citatet angivna områdena. Bevakningen av valutaregleringens efterlevnad är främst en revisorsuppgift. Obligationslån emitteras för närvarande endast med Riksbankens tillstånd. Om så erfordras, kan Riksbanken dessutom begära att förordnande enligt ränteregleringslagen skall meddelas, enligt vilket Riksbanken kan föreskriva, att obligationslån och liknande lån endast får emitteras med Riksbankens tillstånd. Vad slutligen angår bostadsfinansieringen har staten och bankerna under senare år successivt träffat särskilda avtal genom vilka statens anspråk på bankernas medverkan fullt ut tillgodosetts.

Bankföreningen övergår härefter till bankernas roll inom näringspolitiken.

Ett väl fungerande bankväsende är en självklar förutsättning för att ett samhälle skall nå fram till den höga ekonomiska standard som Sverige uppnått. Utvecklingen i vårt land lär därför vara ett fullgott belägg för att affärsbankerna främjat näringslivets utveckling och för att bankernas verksamhet gagnat samhällets intressen. Av bankernas mångsidiga integration i svenskt näringsliv och samhälle följer i själva verket att bankerna över huvud icke kan drivas utan att det allmännas långsiktiga intressen beaktas. I bankernas styrelser finns ett starkt medvetande om detta.

Det har i lagrådsremissen ej hävdats att bankerna i sin verksamhet hittills inte fyllt de krav, som näringspolitiskt kan ställas på dem. Ej heller har det anförts några skäl som skulle kunna grunda antagandet, att bankerna i framtiden ej skulle fylla måttet i detta hänseende.

Inom näringspolitiken är en samverkan mellan staten, företagen och bankerna naturlig och önskvärd. Offentliga styrelseledamöter i bankernas styrelser är dock sannolikt inte det mest ändamålsenliga sättet att stöda denna samverkan. I stor utsträckning gäller det på detta område komplicerade frågor. I den snabba omvandling, som vårt samhälle undergår, måste, inte

minst i de individuella fallen, i alla instanser ofta göras svåra avvägningar mellan det företagsekonomiskt motiverade och samhällets intresse i stort. I praktiken blir de näringspolitiskt betydelsefulla frågorna behandlade vid överläggningar mellan berörda företag och ett flertal olika organ för det allmänna. Därigenom blir det allmännas olika synpunkter företrädda direkt och efter ett brett register. Denna nu tillämpade metod för beredande av näringspolitiska frågor lär ha sådana företräden att den kan förutsättas bli bestående även för framtiden. Detta måste innebära en betydande begränsning av utrymmet för de insatser inom näringspolitiken som kan göras av offentliga styrelseledamöter i bankerna.

Vad gäller de näringspolitiska synpunkternas genomslagskraft vid behandlingen av de individuella kreditärendena må framhållas betydelsen av konkurrensen mellan affärsbankerna och mellan dem och andra typer av bankinstitut. Denna konkurrens torde här som eljest leda till att den medverkan i ett kreditärende med väsentliga näringspolitiska inslag, som ej kan erhållas från en bank, i stället kan uppnås från en annan, om tillräckliga skäl därtill finns. Härvid bör bl. a. beaktas de statsägda bankernas roll. Dessa banker har med övriga banker likvärdiga möjligheter att medverka till de insatser, som i en sådan konkurrens kan aktualiseras för dem.

Vid nu angivna förhållanden kan enligt Bankföreningens åsikt icke på erfarenhetsmässiga skäl hävdas, att offentliga styrelseledamöter erfordras för att ge det allmänna insyn i bankernas verksamhet eller för att trygga en fullgod medverkan från dem i den näringspolitiska utvecklingen eller vid fullförandet av de uppgifter, som samhället ålägger bankerna inom den ekonomiska politiken i övrigt.

En lagbestämmelse om offentliga styrelseledamöter, som skall särskilt beakta samhällets intresse, kan leda till uppfattningen att de båda kategorierna styrelseledamöter skall ha olika målsättning vid fullgörandet av sitt uppdrag. En sådan uppfattning skulle kunna leda till en betänklig splittning i styrelsernas arbete. Arbetet inom en banks styrelse måste grundas på en gemensam uppfattning om målen för bankens verksamhet inom den av samhället givna ramen. Det är angeläget, att alla styrelseledamöterna ser som sin uppgift att verka för att bankerna under beaktande av samhällets särskilda intressen skall förbli effektiva instrument för näringslivets fortsatta utveckling och internationella konkurrenskraft. Om de båda grupperna av styrelseledamöter skulle betrakta sina uppgifter i styrelsen på principiellt olika sätt, skulle detta kunna äventyra det förtroendefulla samarbetet inom styrelsekretsen och därmed kunna bli till allvarligt men för bankernas funktionsduglighet och även för det svenska bankväsendets internationella anseende.

Lagrådsremissens förslag aktualiserar även andra frågor om offentliga ledamöters ställning och uppgifter inom ramen för bankernas nuvarande organisation. Till dessa frågor avser Bankföreningen att återkomma i samband med ärendets riksdagsbehandling.

Stockholm den 27 maj 1970

För SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Dess styrelse:

Lars-Erik Thunholm

/Jonas Nordenson

Bilaga 3

Till Riksdagens Bankoutskott

Regeringen har i proposition till riksdagen nr 141/1970 föreslagit ändringar i lagen om bankrörelse av innebörd att offentliga styrelseledamöter skall ingå i flertalet affärsbankers styrelse. När förslag av detta innehåll hade remitterats till lagrådet för yttrande, framförde Svenska Bankföreningen i skrivelse av den 27 maj 1970 till statsrådet och chefen för finansdepartementet principiella synpunkter på förslaget. Vissa frågor om offentliga styrelseledamöters ställning och uppgifter, som aktualiserades av lagförslaget, förklarade sig bankföreningen vilja uppta i samband med ärendets riksdagsbehandling. Till dessa frågor vill bankföreningen nu återkomma.

Först skall härvid beröras frågan om de offentliga styrelseledamöterna skall ha en annan ställning och funktion än de övriga styrelseledamöterna.

Om riksdagen stannar för ett beslut om offentliga styrelseledamöter i bankerna, bör beslutet utformas så att negativa verkningar av beslutet icke åstadkommes. En allvarlig negativ verkan skulle vara om de nya reglerna kunde tolkas så att de båda grupperna av styrelseledamöter skulle ha skilda målsättningar och olika ansvar; en uppenbar risk skulle i så fall föreligga för en splittring i styrelsens arbete och för en inbördes misstro mellan styrelseledamöterna. För att förebygga en sådan tolkning bör ur lagtexten utrensas bestämmelser ägnade att skapa skillnader mellan de offentliga styrelseledamöterna och övriga ledamöter, bortsett från den skillnad, som ligger i sättet att utse dem.

Bankföreningen vill i första hand förorda att i den tillämnade lagtexten ej medtas regeln att de offentliga styrelseledamöterna skall särskilt verka för att samhällets intressen beaktas i bankens verksamhet. En förutsättning för att oktroj för en bank skall meddelas och efter hand förlängas är enligt banklagen att bankens rörelse finnes "nyttig för det allmänna". I denna utformning av lagen ligger ett direktiv att banken skall i sin verksamhet beakta samhällets intresse. Varje bank är också så starkt integrerad i samhället att en förvaltning av bankens angelägenheter i strid mot samhällsintresset måste komma i strid även mot bankens eget intresse. Av dessa skäl har alla styrelseledamöter samma skyldighet — även strikt juridiskt — att ta tillbörlig hänsyn till samhällsintresset. Om detta förhållande inte beaktas vid en ändring av banklagen, kommer lagen att ge en skev bild av ansvarsfördelningen inom bankernas styrelser, innebärande att de av bolagsstämman utsedda styrelseledamöterna skulle ha ett mindre ansvar för bankverksamhetens försvarlighet ur samhällssynpunkt än de offentliga ledamöterna. En sådan ansvarsfördelning kan dock ej vara lagstiftarens mening.

Propositionen upptar en regel (74 a §) att offentlig styrelseledamot eller, om flera sådana ledamöter utses, den som Konungen förordnar, äger närvara och deltaga i överläggningarna när ärende, som senare skall avgöras av styrelsen, förberedes av därtill särskilt utsedda styrelseledamöter eller befattningshavare i banken. I motiven uttalas att offentlig styrelseledamot

för att kunna närmare orientera sig i ärenden, som senare skall behandlas i styrelsen, bör ingå i den grupp av styrelseledamöter och/eller tjänstemän som närmast under styrelsen förbereder dessa ärenden.

Även här avsedd regel skulle ge den offentlige styrelseledamoten en särställning om inte regeln begränsas på sätt nedan närmare anges.

Frågan om och i vad mån en styrelseledamot — som ej är befattningshavare i banken — skall medverka i beredandet av styrelseärenden är bl. a. en organisatorisk fråga. De svenska affärsbankerna är organiserade på sinsemellan vitt skilda sätt och vad som vuxit fram såsom en naturlig ordning i en bank kan vara omöjligt eller helt opraktiskt att genomföra i en annan. Detta bör leda till att man ej utan tvingande skäl i en lag, som skall gälla alla bankerna, binder handläggningen av vissa ärenden vid bestämda former. En generell regel om viss styrelseledamots medverkan i beredandet av styrelseärenden skulle ej kunna upprätthållas i praktiken. I flera banker förbereds styrelseärenden under perioden mellan två styrelsesammanträden fortlöpande vid olika direktionsammansattnar utan medverkan av någon styrelseledamot, som ej är befattningshavare i banken. Dessa sammansattnar äger ofta rum utan på förhand bestämda sammansattnarstider. Vid sammansattnarna förekommer styrelseärenden omväxlande med ärenden, som direktionen äger själv avgöra. Att i dessa banker avskilja styrelseärendena för behandling vid särskilda direktionsammansattnar skulle icke låta sig göra utan synnerlig olägenhet. Ej heller skulle det i dessa banker vara praktiskt möjligt att kalla en styrelseledamot till varje direktionsammansattnar där ett styrelseärende skall beredas. I den nya 74 a § banklagen bör därför ej förutsättas att offentlig styrelseledamot skall kallas till eller närvara vid sådana direktionsammansattnar.

I en del banker förbereds emellertid styrelseärenden av ett arbetsutskott av styrelsen eller annat särskilt organ, vari ingår en eller flera styrelseledamöter som ej är befattningshavare i banken. Vid sammansattnar i sådana organ bör även offentlig styrelseledamot kunna närvara. Detta innebär ju icke att den offentlige styrelseledamoten tilldelas en särställning jämfört med de av aktieägarna utsedda styrelseledamöterna.

I banker utan beredningsorgan av sist angivet slag bör ändringar i bankens organisation och arbetsformer icke kunna påfordras. Till denna uppfattning har departementschefen anslutit sig i ett särskilt uttalande på sid. 16 i propositionen.

Om riksdagen beslutar om offentliga styrelseledamöter i bankerna, bör sålunda den nya regeln i 74 a § banklagen innehålla att offentlig styrelseledamot äger närvara och delta i överläggningarna i ett särskilt organ för beredning av styrelseärenden under förutsättning att i sådant organ ingår även en eller flera av bolagsstämman utsedda styrelseledamöter som ej är befattningshavare i banken.

Det må slutligen tilläggas att den offentlige styrelseledamotens intresse av en tillräcklig information om styrelseärendena alltid kan tillgodoses genom en adekvat föredragning av ärendena vid styrelsens sammansattnar. Vid brister därvidlag har denne ledamot samma möjlighet som styrelsens övriga ledamöter att begära komplettering av utredningen.

I anslutning till den sist kommenterade regeln i propositionen har departementschefen uttalat:

”Jag förutsätter att varje offentlig styrelseledamot kommer att aktivt följa bankens verksamhet och hålla sig informerad om handläggningen av viktigare ärenden även om de beslutas av annat organ i banken än

styrelsen. En lämplig informationskälla torde vara de protokoll som regelmässigt förs vid sammanträden i bankens olika direktioner. Genom att fortlöpande ta del av dessa protokoll bör den offentliga ledamoten bli i tillfälle att nära följa den ofta mycket betydande kreditgivning som sker redan på direktionsnivå.”

Bankföreningen anser självklart att styrelsens samtliga ledamöter utan åtskillnad skall lämnas erforderlig information om bankens förhållanden. Det får sedan bero på organisationen i varje särskild bank om denna information skall lämnas genom att direktionsprotokoll, när sådana föres, hålles tillgängliga för styrelsens ledamöter eller genom att dessa på annat sätt erhåller rapporter om direktionsbeslut och annat av intresse för styrelsen. Principen måste vara att omfattningen av den information, som tillhandahålles den enskilde styrelseledamoten, icke är beroende av vem som utsett honom.

Propositionen upptar inte någon bestämmelse avsedd att särskilt lagfästa en ordning i enlighet med det nyss citerade uttalandet av departementschefen. Uttalandet pekar emellertid i sin mån på att de offentliga styrelseledamöterna tänkes följa bankens verksamhet på ett mer ingående sätt än övriga ledamöter. Tolkat på detta sätt innebär uttalandet ytterligare ett uttryck för den grundläggande åskådningen bakom alla de föreslagna reglerna, nämligen att de offentliga styrelseledamöterna skall inta en annan ställning än styrelsens övriga ledamöter samt ha en annan funktion och kanske också en annan målsättning än dessa. Om lagstiftaren främjar en sådan differentiering, skulle resultatet i själva verket kunna bli en indelning av styrelsens ledamöter i olika kategorier. Framför allt skulle — såsom bankföreningen inledningsvis framhållit — en splittring i styrelsens arbete kunna uppkomma till följd av att de bägge grupperna av styrelseledamöter anser sig ha att arbeta för skilda mål för bankens verksamhet. En sådan utveckling skulle på sikt innebära en försvagning av bankstyrelsens totala insats.

Bankföreningen vill av nu angivna skäl bestämt avråda från en sådan utformning av lagregler och motiv, som innebär en differentiering mellan styrelsens offentliga ledamöter och de av bolagsstämman utsedda ledamöterna.

Bestämmelser om offentliga styrelseledamöter i bankernas styrelser aktualiserar särskilda sekretessfrågor, när staten själv äger flera med bankerna konkurrerande bankinstitut.

I 192 § banklagen stadgas, att enskilds förhållande till banken ej må i oträngt mål yppas. I denna del uttalas i propositionen:

”Detta betyder i fråga om den nämnda sekretessbestämmelsen, enligt vilken enskildas förhållanden till bankaktiebolag inte får ’i oträngt mål yppas’, att offentlig ledamot inte har rätt att meddela sin uppdragsgivare vad han i bankstyrelsen erfarit om kunds förhållanden till banken. Däremot torde bestämmelsen inte kunna tolkas så att offentlig ledamot skulle vara förhindrad att, utan angivande av enskilda kunders förhållanden, delge Kungl. Maj:t synpunkter och erfarenheter beträffande sitt uppdrag som samhällsrepresentant i bankstyrelsen.”

Denna framställning av sekretessproblematiken är icke fullständig. Ledamöterna av en bankstyrelse har en sekretessplikt icke blott enligt 192 § banklagen. De har därutöver en allmän förpliktelse gentemot banken som sådan att ej för utomstående yppa bankens ekonomiska förhållanden i den mån banken har intresse av att dessa ej blir kända. Denna tystnadsplikt

anses följa av styrelseledamöternas ställning såsom sysslomän och sysslomans plikt att tillvarata huvudmannens intresse. Här må erinras om att den i 127 § aktiebolagslagen och 108 § banklagen uttalade principen om aktieägares rätt att på bolagsstämman erhålla upplysning av styrelsen gäller endast när upplysningen kan lämnas utan förfång för bolaget. Till och med en enskild styrelseledamot kan i det särskilda fallet förvägras en upplysning om något bolagets förhållande, nämligen när detta måste anses påkallat i bolagets intresse. (Stenbeck m. fl. Aktiebolagslagen sid. 204). För en bank kan det vara av intresse att av konkurrensskäl åtminstone i viss utsträckning och temporärt ej utåt yppas exempelvis överväganden och beslut om de allmänna riktlinjerna för rörelsen, de mål som successivt uppställs för verksamheten och metoderna att nå dessa mål. Ett beaktansvärt skäl mot en allmän rätt för de offentliga styrelseledamöterna att lämna upplysningar till staten är, att staten själv äger ett flertal bankinstitut. Informationen skulle sålunda komma att lämnas till en instans, som direkt företräder ett konkurrentintresse. Ett krav på en sådan information framstår såsom oberättigat. I propositionen uttalas, att de offentliga styrelseledamöterna skall vara oförhindrade att, utan angivande av enskilda kunders förhållanden, delge Kungl. Maj:t synpunkter och erfarenheter beträffande sitt uppdrag som samhällsrepresentanter i bankstyrelserna. Särskilt en delgivning av erfarenheter kan i det särskilda fallet rymma en kunskapsöverföring till staten såsom konkurrent innebärande skada för banken. En rätt till sådan överföring skulle strida mot grundläggande principer för sekretesskydd för affärsförhållanden inom andra delar av svensk rätt. Här ovan har redan pekats på sådana principer inom aktiebolagsrätten. I lagen om illojal konkurrens stadgas straff för anställd, som till fördel för annan yppar affärsförhållanden, som han vet vara arbetsgivarens yrkeshemlighet. Det vore egendomligt, om en styrelseledamot skulle ha mindre sekretessplikt än en anställd. I flera andra lagar skyddas affärshemlighet till och med då ett betydande allmänt intresse i och för sig talar för ett upphävande av sekretessen. Sålunda stadgas i rättegångsbalken 36: 6:

”Vittne må även vägra att avgiva utsaga, varigenom yrkeshemlighet skulle uppenbaras, om ej synnerlig anledning förekommer, att vittnet höres därom.”

Här får alltså ett intresse av betydande dignitet, nämligen sanningskravet i process, i de flesta fall stå tillbaka för yrkeshemligheten.

Ett annat exempel är att vid taxeringsrevision det allmännas intresse av en riktig taxering får i viss utsträckning vika för den enskildes intresse av skydd för yrkeshemlighet. (56 § 4 mom. taxeringsförordningen och proposition 160/1955 sid. 148). Slutligen må nämnas, att yppande av affärshemlighet även kan vara straffbart, såsom trolöshet mot huvudman enligt brottsbalken 10: 5, nämligen om den felande ”på grund av förtroendeställning, vare sig det är i allmän eller enskild tjänst, såsom syssloman eller eljest, fått att för annan sköta ekonomisk angelägenhet eller öva tillsyn å skötseln därav”. Styrelseledamot i bank intar uppenbarligen en sådan förtroendeställning som här avses.

Icke minst den citerade bestämmelsen i brottsbalken visar, vilken utomordentligt vanskelig ställning de offentliga styrelseledamöterna kommer att inta vid rapportering till en uppdragsgivare, som tillika är konkurrent till bankerna. Svårigheterna accentueras av att begreppet yrkeshemlighet eller, med en modernare term, förtagshemlighet icke har några klara gränser såsom vid flera tillfällen framhållits under lagstiftningsarbetet i vårt land

(proposition 1919: 269 sid. 16 och SOU 1966: 71 "Otillbörlig konkurrens" bl. a. sid. 130). Rent allmänt torde till detta begrepp vara att hänföra varje för ett affärsföretag speciellt förhållande som inte är allmänt bekant eller känt för ett flertal utomstående och vars hemlighållande är av vikt för företaget. Vad en bank i det särskilda fallet kan med fog betrakta såsom en företagshemlighet lär ofta vara beroende av så många faktiska omständigheter och värderingar att en bedömning av frågan förutsätter samråd med bankens styrelse. Offentliga ledamöter i en banks styrelse borde därför icke ha att på egen hand avgöra vilka meddelanden, som kan lämnas till staten utan att skada banken. En uttrycklig bestämmelse borde ges att rapport till staten endast får ske under förutsättning att styrelsen först underrättats om vad rapporten avses innehålla. Styrelsen skulle därvid kunna tillkänna, att den anser bankens konkurrentintresse bli trätt för nära och att den motsätter sig rapporten. Vill styrelseledamöten ej finna sig i bankens ståndpunkt borde ärendet få gå till prövning av bankinspektionen. Såsom norm för prövning i denna instans skulle gälla, att bankens intresse av sekretess gentemot staten och de statliga bankerna såvitt gällde något bankens förhållande skulle beaktas, om icke ett allmänt intresse av synnerlig vikt talade för ett upphävande av sekretesskyddet. En ordning enligt vad sålunda skisserats synes oundgänglig för att skapa klarhet på ett eljest alltför svårbedömt område. En sådan ordning är också nödvändig för att trygga ett förtroendefullt samarbete mellan staten och bankerna. Vad de offentliga styrelseledamöterna kan vilja meddela staten, bör de i sin egenskap av ledamöter i bankstyrelsen ha haft anledning att tidigare framföra till banken vid styrelsesammanträde eller eljest. Ingen olägenhet borde därför vara förknippad med den ovan föreslagna regeln.

En kopia av bankföreningens skrivelse av den 27 maj 1970 till statsrådet och chefen för finansdepartementet bifogas.

Stockholm den 12 oktober 1970

För SVENSKA BANKFÖRENINGEN

Dess styrelse:

Lars-Erik Thunholm

/Jonas Nordenson